

PRESIDENT FOR A DAY

CORRUPTION

TEMA - CORRUPTION

INNHold

Oversikt	3
Hungersnød	3
Klimaforandringer og tørke	3
Arven fra kolonitiden	4
Det forsømte landbruket	4
Kan ikke regjeringen hjelpe bøndene?	5
Kampen om ressursene	5
Nødhjelp	5
Flyktninger	5
Befolkningsekspløsjonen	6
Utlandet blander seg, intervensjoner, handel og utviklingshjelp	6
Arven fra kolonitiden	7
Multinasjonale selskap	7
Utenlandske investeringer	8
Kineserne kommer	8
Bloddiamanter	8
Ulikhet	9
Intervensjon	9
FN	10
Etniske konflikter	10
Stammer	10
Arven fra kolonitiden	11
Etniske motsetninger	12
Religion	12
Overbefolkning	12
Kampen om ressursene	13
Kupp og borgerkriger	13
Politikk og demokrati i Afrika	15
Demokrati	15
Korrupsjon	15
Afrikanske normer	16
Sivilsamfunnet	17
Menneskerettigheter	18
Humanitær intervensjon	19

OVERSIKT

En gang i fremtiden kan Afrika bli verdens "food basket", det vil si verdens største matvareprodusent, det ifølge FN. I dag er imidlertid virkeligheten en helt annen.

Mange av de afrikanske landene er rammet av tørke. Det er ikke mange år siden det konstant lå snø på Afrikas høyeste fjell, Kilimanjaro i Kenya. I dag er snøen i ferd med å smelte og sakte, men sikkert, presser Sahara seg på nordfra og skaper golde ørkenområder der hvor det tidligere var savanner. Tidligere var store deler av det afrikanske kontinentet dekket av tropisk regnskog. Nå er regnskogen så godt som forsvunnet og bøndene feller trær for å skaffe ved og nye dyrke- og beiteområder. Det blir kontinuerlig nye og flere munner og mette.

Hungersnød

Hungersnøden har flere årsaker. Tørke og klimaforandringer kan ikke afrikanerne gjøre så mye med, men de har også noe av skylden selv. Det afrikanske landbruket er nemlig forsømt og de fattige og sultne afrikanerne lever på landet.

Klimaforandringer og tørke

Afrika er stort og oppdelt i forskjellige klimasoner. Helt i nord ligner klimaet på det vi finner i det sørlige Europa. Deretter kommer Sahara-ørkenen, og sør for denne ligger et belte som kalles Sahel. Den våteste delen av Sahel er savanneområde med høyt gress, mens den tørre delen hovedsakelig er stepper med spredt vekst. Midt i Afrika finner man den tropiske regnskogen med store regnmengder, mens lengre sør dukker det igjen opp savanneområder og deretter ørken. I Sør-Afrika har man middelhavsklima.

Tørken har hovedsakelig slått til i Sahel sør for Sahara. Klimaforandringene har betydd at det ikke regner store deler av året. Om sommeren kan det derimot komme voldsomme regnskyl som skyller jorden bort. Områder som en gang var fruktbare er i dag blitt til ørken eller stepper. For bare 100 år siden levde det for eksempel løver og elefanter i land som Eritrea og Etiopia på Afrikas horn. I dag er en stor del av disse landene forvandlet til ørken hvor det er svært vanskelig for både dyr og mennesker å finne mat.

Mange mennesker i Sahel er underernærte og lever i vitaminmangel. Noen ganger blir situasjonen så prekær at FN blir nødt til å erklære hungersnød.

Dette skjedde blant annet for et par år siden i det østlige Afrika. I 2012 ble situasjonen så alvorlig i den vestlige delen av Sahel-regionen, at flere enn 17 millioner mennesker var rammet av hungersnød.

Krisen skyldtes en kombinasjon av tørke på grunn av lite regn i løpet av 2011, for små matvarelager, høye matpriser og et stort antall interne flyktninger (familier som blir tvunget fra hus og hjem fordi de ikke har noe å spise).

I Afrika lever bønder og nomader side om side. Nomader er kvegdrivende hyrder som reiser fra sted til sted. Dessverre blir de ofte tvunget til å slakte noe av besetningen på grunn av gress- og vannmangel til dyrene. Og dersom høstingen slår feil er bøndene nødt til selv å spise avlingene sine, i stedet for å ha mulighet til å selge dem på markedet. Hvis så skjer står man uten råd til neste års såkorn, og man ender opp i en ond sirkel hvor bønder og nomader blir fattigere og fattigere. Blir det ille nok tvinges mannen til å forlate landsbyen for å lete etter jobb i byen. Alt arbeidet overlates dermed til landsbyens kvinner som får ansvaret for å reise til byen, og ofte sitte der hele dagen, i forsøket på å selge noen få tomater eller maiskolber.

Ifølge FN blir Afrika det kontinentet som kommer til å lide mest under klimaforandringene. Snart vil de store gressavannene, hvor turister i dag reiser rundt og ser på ville dyr, bli forvandlet til ørken, på samme måte som man opplever i Kenya i dag.

Arven fra kolonitiden

Det er ikke bare tørken som skaper sult. Noe av problemet stammer fra den gang de afrikanske landene var kolonier. De gamle kolonimaktene som Frankrike, England og Portugal tok jorden hvor de innfødte hadde små marker og kveg og bygde store plantasjoner i stedet for. Her valgte man å dyrke såkalte "cash crops", salgsavlinger som kaffe og kakao, til det europeiske markedet. Det gamle selvforsyningslandbruket som produserte matvarer til afrikanerne selv ble forsømt.

Et annet problem fra gamle dager er mangelen på infrastruktur. Det mangler både veier og jernbaner til å frakte matvarer rundt om i landene. Riktignok bygde europeerne veier, men disse førte alltid ut til havet slik at varene kunne utskipes.

Det forsømte landbruket

Mange afrikanske land har forsømt landbrukssektoren og dette er Afrikas aller største problem, ifølge en FN-rapport fra 2012. Det er flere grunner til dette.

Afrikanerne har alltid vært vant til at jorden var "gratis" og at den fantes i store mengder, et såkalt gratis gode. Av denne grunn behøvde de ikke å jobbe så mye. I Asia har det derimot alltid vært mangel på jord, og derfor har asiatene alltid måtte arbeide steinhardt for å skaffe seg et høyt utbytte.

I Afrika går mange familier på landet sultne i seng. Det kan høres merkelig ut at bønder sult, men forklaringen er at de avgrensede jordområdene må deles i mindre områder hver gang bøndene arver.

En afrikansk familie har oftest kun én enkelt mark eller ett enkelt jorde. For mange år siden skrev en dansk u-landsforsker en bok som handlet om å gjøre de afrikanske bøndene om til landmenn. Hun mente at bøndene ble nødt til å tenke annerledes. Det er ikke nok å dyrke matvarer og holde kveg kun til familiens eget bruk, altså et selvforsyningslandbruk. I stedet for å spise alt selv burde bøndene selge produktene deres og dermed få råd til moderne redskaper, gjødsel og mulighet til å kjøpe mer kveg. Nesten ingen afrikanske bønder bruker kunstgjødsel og 90 % av landbruket er avhengig av regn. Kun et fåtall benytter seg av kunstig vanning.

Det brukes også sjeldent kornsorter som gir et høyt avkast og opp mot en tredjedel av høsten går tapt på grunn av skadedyr og mangel på oppbevaringssteder. Fra 1961 til 2005 har ikke utbyttet per hektar steget i Afrika i det hele tatt, mens det i Asia er mer en firedoblet og i Latin-Amerika mer enn tredoblet.

Kan ikke regjeringen hjelpe bøndene?

De afrikanske regjeringene ser det som viktigere å hjelpe dem som bor i byene til fordel for bøndene langt ute på landet. De skattelegger landbruksvarene som bøndene eksporterer og fastsetter lave priser på landbruksvarer. Et typisk afrikansk land bruker 4-5 ganger mer penger på militær opprustning som på investeringer i landbruket. Selv de forholdsvis velstående landene med olje og mineraler produserer færre matvarer enn tidligere, fordi middelklassen foretrekker importerte matvarer av høy kvalitet, fremfor landets egne produkter. Land med et høyt BNP per innbygger, som for eksempel Nigeria og Angola, har flere fattige enn noen gang tidligere.

Det har heller ingen hensikt å gå i banken, da disse ikke ønsker å låne penger til bøndene. Dersom høsten slår feil har han ingen mulighet til å tilbakebetale lånet.

Kampen om ressursene

En FN-observatør i Sør-Sudan sitter i helikopteret sitt på vei til en avsidesliggende landsby fra hvor det har kommet rapporter om massedrap. En nabostamme eller en lokal milits forsøkte å stjele kveg utenfor byen. Dette oppdaget beboerne, men de ble meiet ned av tyvene og mange mennesker mistet livene sine.

Kamp om landbruksjord og vann kan være grobunn til stort sinne befolkningsgrupper i mellom og i siste ende til borgerkrig mellom etniske grupper. En typisk afrikansk familie bruker nesten 3/4 av inntekten på mat (for eksempel 72 % i Nigeria og 85 % i Tanzania). Til sammenligning bruker en norsk familie kun mellom 10-12 % av inntekten sin på mat.

Nødhjelp

Når Afrika sulter dukker det selvfølgelig opp nødhjelp fra utlandet, men ofte kommer hjelpen for sent. Vi er først interessert i å bidra med penger når vi ser bilder av barn som sulter. Nødhjelp er heller ingen god løsning, da dette ikke motiverer landet til selv å finne en løsning på problemet. Samtidig fører nødhjelpen, nesten uten unntak, til korrupsjon og maktmisbruk. Lokale embetsmenn og militæret krever prosenter for å la nødhjelpen passere, lastebiler blir plyndret og hjelpen når ikke ut til de fjernere områdene av landene. "Skal vi da bare la små barn sulte i hjel?" spør hjelpeorganisasjonene.

Flyktninger

Sulten og de manglende fremtidsmulighetene på landet fører til store folkevandringer i Afrika. Bøndene reiser inn til byene eller ut til kysten, folk fra Sahel reiser nordover for å komme seg videre til Europa eller sørover til mer fruktbare land og mennesker fra den tropiske delen av Afrika vandrer sørover til de rikere landene sør på kontinentet. Ingen av dem er som regel velkomne, for eksempel hevder kenyanerne at de somaliske flyktingene som kommer over grensen til Kenya, er voldelige.

Den største innvandringen til Europa kommer fra Afrika og Midtøsten. Hvert år forsøker ca. 120.000 mennesker å krysse Middelhavet for få europeisk jord under føttene. De kommer fra fattige land med stor befolkningsvekst og med en politikk som ikke klarer å skaffe jobber nok til de mange unge. Derfor spør mange seg om de afrikanske landene kan stoppe befolkningsekspløsjonen og brødfø seg selv i fremtiden.

Befolkningsekspløsjonen

Afrika har i dag en omtrentlig befolkning på én milliard mennesker og prognosene spår at det vil finnes to milliarder afrikanere i 2050. I 1950 fantes det to europeere per afrikaner, i 2050 vil dette være omvendt dersom prognosene slår til.

Hvert år utgir FN en befolkningsprognose, "World Population Prospects". På deres hjemmeside kan man velge et hvilket som helst land og se hvor hurtig befolkningen vil vokse i fremtiden. Vi kan bruke Eritrea som eksempel, hvor befolkningen i 1950 var på 1,1 millioner. I dag (2010) er den omtrent like stor som i Norge (5,2 millioner), men allerede i 2035 vil den ha vokst til 10 millioner dersom fertiliteten forblir den samme.

Fertiliteten er et mål på hvor mange barn en kvinne føder, og er en av de viktigste faktorer når man skal lage en befolkningsprognose. Hvis hver kvinne føder to barn i gjennomsnitt vil befolkningen på lang sikt holdes tilnærmet konstant.

Det finnes fortsatt afrikanske land hvor kvinnene føder seks eller syv barn, blant annet i noen av de fattigste landene som Niger og Mali. Men hvorfor får en familie så mange barn? Det kan skyldes tradisjoner (i Afrika har man alltid fått mange barn) og det kan være en måte å sikre familien på. Når foreldrene blir gamle, eller én av dem dør, er det viktig å ha barn som kan trø til med en hjelpende hånd, her finnes nemlig ingen velferdsstat. I tillegg kjemper den katolske kirken og mange muslimer med bruk av kondomer og p-piller.

Det kan være vanskelig å gjøre noe med fattigdommen når befolkningen vokser så hurtig. Ifølge Verdensbanken levde 48 % av alle afrikanere fortsatt i ekstrem fattigdom (mindre enn 1,25 dollar om dagen) så sent som i 2008, og ifølge FN lider 41 % av afrikanske småbarn av feilernæring.

Utlandet blander seg, intervensjoner, handel og utviklingshjelp

I 1992 landsatte USA 30.000 soldater i Somalia, et land rammet av hungersnød og kriger mellom forskjellige klaner – kriger som kunne minne mer om sivilt folkemord. Det er imidlertid vanligere at det er nabolandene som invaderer et afrikansk land. Midt på det afrikanske kontinentet ligger et spesielt urolig område med land som Uganda, Rwanda, Burundi og Den demokratiske republikk Kongo. Her er de ulike landene, lokale militser og utenlandske selskaper involvert i endeløse konflikter, som blant annet dreier seg om å sikre råstoffer. Mange av Afrikas land er nemlig rike på olje, verdifulle mineraler og edelstener.

**Har de afrikanske landene selv skyld i problemene deres eller kommer de utenfra?
I de kommende avsnittene tar vi en titt på hvor mye utlandet egentlig blander seg.**

Arven fra kolonitiden

Mange afrikanere velger fortsatt å legge skylden for sine problemer på kolonitiden. De europeiske landene trakk grenser på kryss og tvers uten å ta hensyn til de eksisterende og lokale stammene. Dermed tvang de befolkningen til å dyrke det europeerne kunne selge i Europa. En slik gjensidig handel med ett eller to produkter, som kakao og jordnøtter, kalles monokultur.

Europeernes innblanding startet for flere hundre år siden i forbindelse med opprettelsen av handelsstasjoner langs den afrikanske kysten. Herfra kunne man også transportere slaver til Nord- og Mellom-Amerika. Til og med samkongedømmet mellom Danmark og Norge hadde fra 1658 til 1850 en koloni på Gulkysten i Vest-Afrika, i det som i dag heter Ghana. Her ble det anlagt plantasjer, kjøpt gull og elfenben, samtidig som det ble sendt slaver til Dansk Vestindia.

I løpet av 1800-tallet ble mesteparten av Afrika erobret av europeiske stormakter. I Afrika finnes det mange viktige mineraler og tropiske avlinger som ikke kan gro i Europa. I 1884-85 delte de europeiske landene en stor del av Afrika mellom seg på "fredelig" vis uten at afrikanerne ble spurt. Omkring 1900 var det meste av Afrika erobret, og kun et par afrikanske land bevarte selvstendigheten sin.

I dag er alle de tidligere koloniene igjen selvstendige. Portugal var den siste av kolonimaktene til å oppgi områder i 1975, men sporene etter kolonimaktene er fortsatt synlige mange steder.

Den demokratiske republikken Kongo er et av de verste eksemplene. Landet var tidligere en belgisk koloni, men belgierne valgte å ikke utdanne afrikanerne og plyndret i stedet landets ressurser, blant annet edelstener. I 1960 gav Belgia selvstendigheten tilbake til Kongo (som det het da), og det ryktes at det da kun fantes seks kongolesiske leger. Landet var med andre ord ikke forberedt på selvstendighet, og siden den gang har landet vært herjet av kamper mellom forskjellige stammer og krigsherrer som bruker både leie- og barnesoldater. Disse kampene handler ikke så mye om politisk makt, men om å få fingrene i de verdifulle mineralene. Også utenlandske forretningsfolk har, sammen med nabolandene, pustet liv til ilden for å få adgang til naturrikdommene.

Med de naturlige rikdommene som finnes i landet kunne Den demokratiske republikken Kongo vært et av verdens rikeste land. I stedet er det, ifølge FNs velferdsindeks, et av de aller fattigste.

Multinasjonale selskap

Den dag i dag finnes det fortsatt land som er avhengige av én enkelt råvare. Dette kan være kakao i Ghana, jordnøtter i Gambia eller kobber i Zambia. Utenlandske firma får større og større innflytelse på produksjonen av disse råvarene, og de kjøper både gruver og store landområder hvor de bygger gårder med salgsvlinger som blomster og palmeolje. Men først og fremst dreier det seg om mineraler til storindustrien i Europa, USA og Asia. Afrika fungerer som en skattekasse full av gull, uran, coltan, bauxitt og olje. Ser på disse naturrikdommene separat, kan Afrika betraktes som verdens rikeste kontinent.

Zaire og Zambia har edelstener, kobolt og kobber og over hele Vest-Afrika finnes store oljefelt som domineres av utenlandske oljeselskap.

Matvarene og mineralene utskipes til Europa, USA og Kina uten noen form for bearbeiding, da alle disse landene mangler moderne industri.

Utenlandske investeringer

I dag er de utenlandske firmaenes investeringer i Afrika like store som u-landshjelpen. Til tross for dette velger nesten samtlige norske eller amerikanske firma å heller investere i Asia, selv om utbyttet i Afrika kan være høyere. Problemet er at det er for dårlig infrastruktur, for mye korrupsjon og alt for mye uro. Arbeidskraften er billig, men befolkningen er dårlig utdannet. Kun omkring to prosent av verdens utenlandske investeringer havner i Afrika, viser statistikk fra FN, og det går hovedsakelig til land med verdifulle mineraler eller olje.

De afrikanske landene ønsker flere investeringer og lokker med skattefordeler, tollfritakelse, lempinger på miljøforskrifter og utenlandske gruve- og oljefirma får ofte enerett på produksjonen. Spesielt utenlandske oljefirma har vært villige til å bestikke afrikanske ledere, og de har gjort afrikanske presidenter til noen av verdens rikeste menn med enorme formuer plassert i sveitsiske eller amerikanske banker.

Når utenlandske firma velger å investere i Afrika handler det som regel om å skaffe seg adgang til de kostbare mineralene og oljen som gjemmer seg under bakken. Kritiske afrikanske røster hevder at formuene så blir ført ut av landet og at de utenlandske firmaene benytter seg av importert arbeidskraft. Dette får den følge at afrikanerne ikke får opplæring og utdanning i moderne teknologi. I tillegg mottar makthaverne bestikkelser, og dermed fører de utenlandske investeringene til økt splid istedenfor utvikling.

En ny form for investeringer vekker voldsomt mye sinne. Mer velstående utviklingsland og europeiske firma har begynt å kjøpe opp eller leie landbruksjord i Afrika, et fenomen som kalles "land grabbing" og best kan oversettes med å beslaglegge jord. Ofte er det land i Midtøsten eller Asia, som selv mangler landbruksjord, som oppkjøper jord i Afrika.

Kineserne kommer

Kineserne investerer stort i Afrika og det er ofte investeringer i gruvedrift, kraftverk, raffinerier og veier og jernbaner, som kan lette transporten av råvarer ut av landet og til Kina, vi snakker om. Selv kaller Kina denne u-landshjelpen for samarbeid og det er noe som afrikanerne liker, på samme måte som de heller ikke har noe imot at kineserne ikke stiller politiske betingelser. På den andre siden har vestlige firma startet å undersøke om landet overholder menneskerettighetene og om arbeidere i fabrikker jobber under ordnede forhold.

De kinesiske firmaene har selv kinesisk arbeidskraft med seg når de skal bygge et anlegg i Afrika, og de tar også med seg sine egne råvarer og maskiner til prosjektene. Dermed skapes det ingen kunnskap eller økte jobbmuligheter i det afrikanske landet. Slik har det fungert siden Mao bygde en jernbane fra Tanzania til Zambia, og helt fram til våre dager har lokførerne på disse togene vært kinesere.

Bloddiamanter

Utenlandske selskap velger ofte å støtte lokale krigsherrer for å få fingrene i kostbare mineraler, og bloddiamanter står spesielt høyt i kurs.

Til og med supermodellen Naomi Campbell innrømte i 2011 at hun noen år tidligere hadde mottatt en pose "meget små og skitne steiner" under en middag i Sør-Afrika. Her hadde hun blant annet møtt Liberias diktator, Charles Taylor. Campbell ble vekket midt på natten av to menn som banket på døren hennes og overrakte et etui med diamanter og beskjeden: "Her er en gave til deg." Hun påstod etterfølgende at hun ikke visste at diamanterne kom fra Taylor, en mann som senere har blitt anklaget for drap, voldtekter og bruk av barnesoldater. I 2012 ble han idømt en 50 år lang fengselsstraff.

Borgerkrigen som pågikk i Liberia i åtte år, og kostet 200.000 mennesker livet, var i høy grad finansiert av handel med "bloddiamanter". Dette er illegale diamanter som stammer fra konfliktområdet og som medfører at de fleste diamanthandlere og forretninger avviser dem. Fattige afrikanere graver diamanter frem i gruver før de ulovlige diamanter smugles ut av landet. Deretter selges de på det sorte markedet eller blandes med lovlige diamanter fra andre land, eksempelvis Sør-Afrika.

Pengene havner i lommene på diktatorer og krigsherrer i land som Angola, Den demokratiske republikk Kongo, Zimbabwe og Sierra Leone. Disse bruker pengene på enten egen luksus eller på våpen.

Ulikhet

Afrikas største land målt i innbyggertall er Nigeria. Det er også det største oljelandet og Nigerias enorme oljeinntekter utgjør hvert år mer enn 325 dollar per person per dag. Til tross for dette lever 90 millioner nigerianere for mindre enn én dollar om dagen, ifølge en sørafrikansk forfatter. En slik ulikhet kan kun holdes ved like hvis utlandet velger å lukke øynene og unngår å bry seg om hvor pengene havner. Når landet har store oljeinntekter behøver ikke presidenten å ta hensyn til befolkningen eller å vise god regjeringsledelse.

FN har rangert verdens land etter en velferdsindeks, Human Development Index, som viser at de rike afrikanske oljestatene ikke scorer høyere på velferdsindikatorer som utdanning, levetid og barnedødelighet enn de fattigere landene uten olje.

Intervensjon

Å intervenere betyr at utlandet blander seg i et lands indre forhold. En direkte militær inngripen kalles det for invasjon.

De gamle kolonimaktene blander seg fortsatt den dag i dag, og dette gjelder spesielt Frankrike. De engelske kolonisatorene var ofte forretningsfolk som bare ville tjene penger. Derfor lot de afrikanerne beholde deres gamle stammetradisjoner og ansatte innfødte til administrasjonen.

De franske koloniene ble i større grad styrt av offiserer og embetsmenn som forvandlet koloniene til "franske provinser" med fransk styresett. Franskmennene valgte også å bli i Afrika etter at koloniene deres hadde blitt selvstendige, og franske kolonier har i dag en felles valuta som er en afrikansk variant av gamle, franske franc.

Frankrikes avhengighet av de afrikanske naturrikdommene er betydelig. Alt av Frankrikes uran kommer fra Niger og Gabon, 90 % av bauxitten kommer fra Guinea, 60 % av kobberet fra Zaire og Zambia og 31 % av Frankrikes jern kommer fra Liberia og Mauritania.

Fortsatt har Frankrike tre baser i Afrika med fremmedlegionærer. Disse kan ha til formål å sikre ro, orden og menneskerettigheter, men det kan også være for å sikre adgangen til de nevnte naturressursene.

I løpet av de siste 40 årene har det franske militæret intervenert mer enn tretti ganger i de gamle koloniene i Afrika. Afrikanerne selv har blandede følelser i forhold til den franske innblandingen. Noen ganger er det humanitær hjelp som ytes, blant annet i Rwanda og Burundi, andre ganger er det for å støtte en av partene i en lokal konflikt. Vanligvis går denne støtten til en lovlig valgt president som strider mot lokale opprørere.

FN

En av de aller viktigste FN-reglene er prinsippet om ikke-innblanding. Det betyr at hver stat selv bestemmer over sitt landområde og det er forbudt for andre stater å blande seg. Dette er et stort dilemma hvis man kan se at de interne stridighetene er i ferd med å utvikle seg til folkemord eller hungersnød.

Derfor finnes det en mulighet for FNs Sikkerhetsråd å vedta en resolusjon som gjør det mulig å innsette FN-styrker eller bemyndige andre land til å innsette tropper for å sikre fred og ro. Dette kan være i tilfeller hvor to land ligger i krig, dersom det herjer en borgerkrig i et land eller om folkemord finner sted i landet.

Mange ganger opplever man at det aktuelle landet selv ber FN om hjelp. Av denne grunn har det vært tallrike FN-aksjoner i Afrika, og Norge har flere ganger sendt soldater til Afrika på såkalte fredsbevarende operasjoner hvor krigens parter har akseptert FN-soldater. Etter den seneste krigen mellom Etiopia og Eritrea lyktes det FN å gjennomføre en våpenhvile før det deretter ble innsatt styrker fra en rekke land, eksempelvis India. De hvite FN-bilene er et alminnelig syn i mange afrikanske land.

I 2011 godkjente Sikkerhetsrådet at Frankrike kunne sende kamphelikoptre og tropper til sin tidligere koloni, Elfenbenskysten, fordi presidenten nektet å trekke seg etter å ha tapt et valg. Dette hadde ført til borgerkrig mellom den gamle og den nye presidentens tilhengere. De franske troppene hjalp den nyvalgte presidenten med å storme hovedstaden, Abidjan, hvor den avsatte presidenten og hans tilhengere hadde forskanset seg. De fleste synes at en aksjon av denne typen er i orden, men det finnes dem som kaller det "nykolonialisme" fordi et vesentlig motiv er å sikre franske interesser.

Det er viktig for FN å få Den afrikanske union (AU), et slags afrikansk EU, til å støtte kritikken av et medlemsland som bryter de demokratiske spillereglene. AU fordømte også Elfenbenskystens gamle president for ikke å ville forlate posten.

ETNISKE KONFLIKTER

Stammer

Turister på savannen i Kenya legger helt sikkert merke til de høye, tynne og spydbærende masaiene som driver kveg rundt på savannen. De ser nok også kikuyuer og chaggaer som dyrker jordene deres, men tenker neppe over at her finnes det store motsetninger.

Som nomader og gammelt krigerfolk støtte masaiene ofte sammen med de andre stammene som ikke ønsket at masaienes kveg trampet i stykker markene deres.

Det afrikanske kontinentet er fylt med stammer, også kalt etniske grupper. En etnisk gruppe er et folk med spesielt utseende, språk og livsform og derfor skiller seg fra andre etniske grupper. I Afrika finner man over 2000 slike grupper med forskjellig språk og ulike kulturer og skikker. Det finnes med andre ord mange flere etniske grupper, eller stammer, enn de 56 afrikanske landene.

Vi kan derfor tillate oss å kalle Afrika for et lappeteppe i mange ulike farger. Imidlertid snakker mange østafrikanere swahili og mange vestafrikanere hausa. Mange av dem som bor i byen snakker også fransk eller engelsk, avhengig av om landet deres var en fransk eller engelsk koloni.

Vi hører ofte om konflikter mellom stammer, men man skal være forsiktig med å gjøre stammemotsetninger til den eneste forklaringen på konflikter i Afrika. Det pågår også en kamp om råstoff og jord, religiøse motsetninger og overbefolkning som gjør situasjonen enda verre. Hele denne sammenblandingen skaper en farlig cocktail.

I den sørlige delen av Sudan og i Darfur har det pågått borgerkrig nesten uavbrutt siden Sudan ble selvstendig i 1956, og dette skyldes flere ting: I nord er befolkningen muslimer, mens dem i sør er kristne. I nord er de etniske gruppene "arabere", dem i sør er "sorte". I tillegg er området overbefolket og fattig siden det er så tørt, og på toppen av det hele har det blitt gjort store oljefunn på skillelinjen mellom de to befolkningsgruppene.

Et forholdsvis nytt fenomen i Afrika er de mange militsene, det vil si bevæpnede grupper ledet av en krigsherre. Militsene har navn som ikke representerer deres handlinger, for eksempel The Popular Army for the Restoration of Democracy og The Lord's Resistance Army. Dessverre er det verken demokrati eller kristen nestekjærlighet som militsene ønsker å fremme. Det er kun grådighet, en grådighet som heller ikke kommer de lutfattige soldatene til gode.

Arven fra kolonitiden

For 60 år siden fantes ikke de afrikanske nasjonalstatene som vi kjenner i dag, de var kolonier. Europeerne skapte en myte om at det før den hvite mann kun fantes spredte stammer som levde av jakt og primitivt landbruk. I flere tusen år hadde det imidlertid eksistert store og små kongedømmer overalt i Afrika. Mest kjent er naturligvis Egypt som ble styrt av faraoer og var et land med en høyt utviklet kultur. Andre steder levde dog kun spredte stammer som reiste fra sted til sted med noen husdyr og brant skogstykker slik at de kunne dyrke jorden. Disse stammene hadde ingen anelse om at de var "afrikanere", de hadde jo aldri sett kartene som europeerne var i ferd med å tegne.

Da de europeiske kolonimaktene delte Afrika seg i mellom på 1800-tallet, trakk de grensene uten å ta hensyn til etniske grupper og stammer.

I Nigeria lever to store stammer, iboer og hausaer, og i Ghana er befolkningen delt mellom et kristen sør og et muslimsk nord. Allerede før Afrika ble kolonisert drev arabere og europeere slavehandel langs kystene. Dette førte til strid mellom stammene fordi det ofte var afrikanerne selv som skaffet slavene ved å gå på rov i nabostammen.

Selv uten kolonimaktenes grensetrekking ville det derfor ha vært konflikter mellom de ulike stammene.

Kun enkelte steder har det lyktes å dele de afrikanske landene etter befolkningsgrupper. I 1980 løsrev Eritrea seg fra Etiopia etter en lang og blodig borgerkrig og i 2011 fikk Sør-Sudan, etter en folkeavstemning, sin frihet fra resten av Sudan etter årevis med krigføring og forhandlinger. Selv i det nye Eritrea lever mange forskjellige stammer, men de er noenlunde enige om hvordan tingene skal drives.

Etniske motsetninger

I Norge er mange av den oppfatning at et etnisk og kulturelt mangfold er en berikelse for landet. I Afrika er denne tankegangen mer tvilsom. Den etniske mangfoldigheten gjør det svært vanskelig å bygge en moderne stat, det som man kaller "nation building". Dette skyldes en rekke ting: Stammene lever adskilt og man får ingen hjelp fra hovedstaden, mange har verken TV eller radio og landets president velger alltid å ta hensyn til sin egen etniske gruppe eller stamme.

De andre etniske gruppene kan derfor mangle lojalitet overfor styresettet, og dette fører til at styret ikke klarer å skaffe deg den nødvendige politiske legitimiteten.

Religion

Sør for Sahara er 60 % av befolkningen kristne og 30 % muslimer. Resten har fortsatt deres opprinnelige naturreligion. Disse dyrker forfedrenes ånder og naturens krefter ved hjelp av en rekke kompliserte ritualer, ofte blandet med kristendommen.

Det anerkjente amerikanske analyseinstituttet, Pew Research Center, har spurt afrikanerne om deres religion og funnet ut at afrikanerne er ekstremt religiøse. 9 av 10 svarer at religionen har en meget sentral rolle i deres liv. Kanskje har du lagt merke til at når kristne, afrikanske fotballspillere løper på banen slår de alltid korsets tegn.

Mange kristne tror at Jesus vender tilbake i løpet av deres levetid, mens mange muslimer gjerne vil bo i en stat hvor sharialoven gjelder.

I Eritrea bor det like mange kristne som muslimer og de lever fredelig side om side. I Nigeria er den sørlige delen av landet kristent, mens den nordlige delen er muslimsk. Her er det konstante konflikter mellom de to befolkningsgruppene, men kan det være at det også skyldes andre ting?

Overbefolkning

Overbefolkningen fører til mange konflikter om land mellom fastboende bønder og kvegnomader, og det er vanlig at man stjeler hverandres kveg. Nomadene er, på samme måte som masaiene i Kenya og Tanzania, under press. Bøndene gjerder inn jordene deres, noe som var uhørt tidligere, og store områder inndras til nasjonalparker forbeholdt rike turister. Her har masaiene ingen adgang.

Kampen om ressursene

Det finnes flere forskjellige naturressurser: Mineraler og edelsteiner brytes i gruver, olje hentes opp av jorden fra oljekilder og vann kan reguleres av elver og demninger. Det finnes også, om enn mer spredt på kontinentet, kostbare tresorter og særlig fruktbare områder.

Som vi også så i avsnittet om utenlandsk innblanding, er europeere og asiater interesserte i Afrikas mange ressurser. Men kampen om ressursene kan hurtig føre til statskupp eller, dersom ressursene befinner seg i et avsidesliggende område av landet, til at krigsherrer overtar kontrollen over området. Dette er spesielt fremtredende i "svake" stater hvor regjeringen ikke har ordentlig kontroll med landdistriktene. Land som Kongo og Sudan har vært preget av langvarige borgerkriger som alle skyldes grådighet. Årsaker kan være lokale konflikter om ved eller beitemuligheter til kveg, ressursmangel med andre ord. Slike stridigheter blir ofte voldsommere dersom de faller sammen med etniske konflikter eller forskjellige religioner (kristne mot muslimer).

Kupp og borgerkriger

Afrika er konfliktenes kontinent. Mellom 1960 og 2004 har det vært 105 kupp i Afrika, noe som er flere enn det antall valg som har ført til nye regjeringer. I løpet av de siste årene har imidlertid kuppfrekvensen falt, blant annet fordi Den afrikanske union yter politisk motstand. Bawku er en liten grenseby nord i Ghana.

En innbygger derfra har følgende historie å fortelle:

"Dagen før holdt fuglene plutselig opp med å synge. Det ble helt stille i byen og vi visste at nå var det et eller annet galt igjen. Tidlig neste dag startet urolighetene og volden, og innen militæret nådde å gripe inn var mer enn 70 mennesker drept i sentrum av byen. Flere hus stod i flammer og butikkene ble plyndret."

Det var en gammel etnisk konflikt som igjen hadde blusset opp. I det aktuelle området lever to stammer som tidligere holdt sammen fordi de ble angrepet av en tredje stamme fra nabolandet, Burkina Faso. Da Ghana fikk sin selvstendighet i 1957 utpekte presidenten en ny høvding for området. Han kom fra stammen som dyrket jorden, til forskjell fra den tidligere høvdingen som tilhørte stammen som var handelsfolk, og dermed var det slutt på freden. Denne historien fortelles av den danske u-landsorganisasjonen, Ibis, som jobber i området. Til tross for dette er Ghana et av de fredeligere landene i området.

Denne typen konflikter er meget vanlige i Afrika. I de senere år har en lignende konflikt funnet sted i Sudan. Her endte konflikten med opprettelsen av en helt ny stat, nemlig Sør-Sudan, som også ble anerkjent av FN. Også her spilte olje, stammemotsetninger og religion en stor rolle.

De fleste krigene i Afrika er borgerkriger hvor to etniske grupper sloss om makten. På det afrikanske kontinentet pågår flere borgerkriger enn i resten av verden til sammen.

Det kjempes både om kontroll med hovedstaden, flyplasser, TV-stasjoner og militærbaser rundt om i landet. Andre ganger er det en lokal krigsherre som ønsker kontroll med en del av landet for å fingrene i verdifulle mineraler eller olje. Krigsherren har imidlertid ingen ønsker om å opprette en selvstendig stat, det eneste han vil er å berike seg selv.

I Afrika har de landene som har verdifulle mineraler eller olje hatt flere diktatorer, mindre utvikling og flere borgerkriger enn de andre og fattigere landene. Det kan høres merkelig ut, og det kalles for "ressursforbannelsen". Disse "rike" landene behøver ikke å oppkreve skatter da statens inntekter kommer fra selskapene som har fått lov til å utvinne mineralene eller oljen. En stor del av disse pengene går imidlertid direkte i makthavernes egne lommer som plasserer pengene i utenlandske banker. Det er verdt å bemerke seg at flere afrikanske ledere er blant verdens aller rikeste menn.

Nedenfor tar vi for oss et eksempel som omhandler både kupp og borgerkrig.

Mali

I det vestafrikanske landet, Mali, hadde det hersket fred og ro i mer enn 20 år. Men tidlig i 2012 gjorde islamister i det nordlige Mali, sammen med Tuareg-stammen, opprør mot staten. "Likvideringer, massevoldtekter, tortur og barnesoldater har vært daglig kost siden en forferdelig blanding av tuareg-separatister, jihad-krigere og kriminelle terrorgrupper i det nordlige Mali startet et opprør mot staten i midten av januar i år", skrev Amnesty International fra Mali den gang.

Det fikk i mars samme år offiserer fra Malis hær til å storme presidentpalasset og avsette både presidenten og regjeringen. Måneden etter erklærte de islamistiske opprørerne at de ville danne en ny stat i nord.

"Hele den nordlige delen av landet har blitt overtatt av bevæpnede og voldelige grupper. I Gao hvor den islamistiske gruppen, Ansar Dine, sitter på makten, og forsøker å presse sharia-loven over hodet på befolkningen, utbrøt det mandag voldsomme demonstrasjoner fordi gruppen har forbudt byens ungdom å spille fotball, videospill og å se fjernsyn med ikke-islamistisk innhold", het det i rapporten fra Amnesty International.

Nødhjelpsorganisasjoner sendte mat til den nordlige delen av landet, men konvoier av leger, hjelpearbeidere og journalister fikk ikke lov til å komme inn i byen Timbuktu. Tonnevis av matvarer og medisiner ble konfiskert av opprørerne og grunnen var, ifølge Amnesty, at kvinner deltok i byens mottakelseskomité for nødhjelpen.

Kan nabolandene akseptere slike kuppemakere i en hovedstad? Kan de akseptere at et land blir oppdelt? Skal man gripe inn militært? Eller kan man forestille seg at utenlandske elitesoldater i nærheten griper inn i slike situasjoner?

POLITIKK OG DEMOKRATI I AFRIKA

Korrupsjon, menneskerettigheter og sivilsamfunn I gamle dager møttes afrikanerne under palavertreet i midten av landsbyen for å løse små problemer. I dag står man uten institusjoner og alt går forferdelig langsomt.

Afrika har hatt mange problemer å sloss med. Sykdommer som malaria og AIDS, overbefolkning og tørke. Dette er, etter mange afrikaneres mening, ikke menneskeskapte problemer, men de har alle ført til noen skrøpelige samfunn og noen ganger brukes til og med begrepet "feilslåtte stater". Dette skyldes hovedsakelig at de "naturskapte" problemene har blitt etterfulgt av menneskeskapte problemer som undertrykkelse, vold og korrupsjon. Afrika mangler i dag både demokrati, dyktige embetsmenn, infrastruktur som veier og jernbaner og en moderne industri.

En dansk rådgiver importerte en gang en helt ny Volvo til et afrikansk land, men fikk ikke lov til å kjøre den da myndighetene ikke ville miljøgodkjenne bilen. I det samme landet kjørte imidlertid eldgamle biler rundt med en sort sky av eksos etter seg. Om det i dette tilfelle skyldtes at embetsmennene var korrupte og forlangte penger under bordet, langsomme eller inkompetente vites ikke. Oftest er forklaringen en blanding av de ovennevnte årsakene.

Demokrati

Norge kalles et demokrati, blant annet fordi vi med jevne mellomrom avholder frie valg mellom flere partier som alle kan føre valgkamp uten at staten blander seg. Alle mennesker (over 18 år) har den samme rett til å stemme og man kan få politisk innflytelse ved å melde seg inn i et parti eller fagforening, og selvfølgelig når man avgir sin stemme på valgdagen. Norge er et rettssamfunn med uavhengige domstoler og en fri presse.

I Afrika ser det derimot helt annerledes ut. Da landene ble selvstendige hadde de ofte kun ett parti som stod i spissen for frihetskampen og presidenten var tett knyttet til hæren (noen ganger var han selv general). I Afrika fantes det heller ingen klassetilhørighet som arbeider- eller middelklasser. Nesten alle afrikanere bodde på landet og hadde nok med å skaffe seg mat på bordet. Derfor ble den lokale stammen eller klanen viktigere.

I dag har de fleste afrikanske landene også demokrati som dog fungerer på en annen måte enn her hjemme, men det finnes unntakelser. Det hittil eneste valget i Kongo ble avholdt i 1960 da landet ble selvstendig, og Eritrea, som løsrev seg fra Etiopia i 1993, har enda til gode å avholde et valg.

Korrupsjon

Et demokrati av partier med forskjellige oppfattelser av verdier og ressursfordeling er overhodet ikke en afrikansk tankegang. Her er lojaliteten overfor familien og stammen langt viktigere når man stemmer. Hvis man kommer i en posisjon med politisk makt forventes det at man hjelper sitt hjemområde og familie.

Dette kalles et "patron – klientforhold". En patron er en person som gir klientene (vennene) sine spesielle fordeler. I Afrika er det en politisk leder som har tilstrekkelig innflytelse til å hjelpe familie og venner, kanskje til og med stammen han kommer fra.

Hjelp kan både være i økonomisk form av en god stilling til fetteren eller en regjeringskontrakt på en ny vei til onkelen. Det kan også være et vink om at naboens datter behøver en plass på universitetet.

Til gjengjeld forventer lederen at klienten stemmer på ham ved neste valg, og det hele er altså en form for forsikring. "Han fortsetter nok med å hjelpe meg, bare jeg stemmer på ham i fremtiden." Enhver nordmann ville kalle dette for korrupsjon.

I stor målestokk er det korrupsjon når en politiker krever penger under bordet for å gi et utenlandsk oljeselskap rett til å bore etter olje. I smått er det når en kvinne passerer en grense med eggene sine, men tolleren krever to egg for å la henne passere, selv om hun har alle papirene i orden.

Transparency International er en korrupsjonsbekjempende, internasjonal organisasjon med kontor i mer enn 100 land. Hovedkontoret ligger i Tyskland og organisasjonen lager hvert år en liste over de mest korrupte landene i verden. Mens Norge, og mange av våre naboer, er blant de minst korrupte, ser det helt annerledes ut i Afrika. På organisasjonens hjemmeside kan du finne hele listen.

De offentlig ansatte er ekstremt lavtlønnet, og dette er en medvirkende årsak til at korrupsjon forekommer. Embetsmannen krever betaling for å stemple et stykke papir som om det er en del av lønnen hans.

Afrikanske normer

Den amerikanske sosiologen, Talcott Parsons, har skrevet om forskjellene mellom lands kulturer og normene for hvordan man bør oppføre seg. Han har forsøkt å systematisere det hele ved å sette normer overfor hverandre.

Vi nevner bare noen av dem:

I én kultur legger man for eksempel vekt på at det tas særlige hensyn til egen familie eller egne venner (partikularisme), mens man i en annen kultur har en universalistisk norm som betyr at alle blir vurdert og behandlet likt.

På samme måte legges det i én kultur vekt på å tildele status (f.eks. å gi spesielle rettigheter til lederens barn), mens man i andre kulturer sier at status avhenger av ens innsats, altså en oppnådd status (f.eks. som politiker eller idrettsutøver).

I Afrika er det normalt at man tar spesielle hensyn til familien og at man oppnår høy status ved å kjenne landets toppfolk (på samme måte som noen hevder det gir status å kjenne noen i kongehuset her hjemme).

En vanlig oppfattelse blant afrikanerne er at kvinner er uten status eller rettigheter, dette til tross for at 70 % av Afrikas bønder er kvinner og disse ofte jobber mye hardere enn mennene. I mange land er det for eksempel umulig å låne penger i banken dersom man er kvinne.

Nasjonalfølelse og institusjoner mangler

Selv om innbyggerne i et afrikansk land kunne kjempe side om side mot de fremmede undertrykkerne var det langt fra sikkert at de følte seg som én nasjon. Gamle stammemotsetninger kunne kjapt utvikle seg til borgerkriger. Etnisk identitet er følelsen som henger sammen med det å tilhøre et folk med en særlig kultur, og her har den nasjonale fortelling om landet en stor betydning. Selv om mange nye stater gjør mye ut av nasjonale symboler og tradisjoner, og selv om mange afrikanere er stolte over deres eget landslag i fotball, har de ikke en gammel historie å være felles om.

I Europa oppstod nasjonalstaten allerede på 1600-tallet og i løpet av noen hundreår var det opprettet en noenlunde forståelse og overensstemmelse mellom den geografisk avgrensede staten og nasjonen (det felles). Historiefaget på skolen dreier seg blant annet om læring om det vi har felles.

I 1976 skrev den fargede amerikaneren, Alex Haley, boken "Røtter" som ble en kjempesuksess verden over. Den forteller om en ung mann fra Vest-Afrika, "Kunta Kinte", som ble født i 1750. Han blir tatt til fange av hvite slavehandlere og ført til USA. Boken handler også om hans etterkommere som kjemper for frihet i USA, men det er også en bok om Haleys egen fortid og den kom til å få stor betydning for mange afroamerikanere som nå plutselig fikk en historie.

I Afrika undervises også barnene i samfunnsfag, men her dreier læren seg hovedsakelig om å rose sitt eget styre.

Afrika mangler også de vanlige institusjonene som vi synes hører med i et samfunn. Dette dreier seg eksempelvis om skattevesen, statistiske kontor, miljømyndigheter osv. Naturligvis finnes de også i afrikanske land, men mange steder fungerer de ikke som de skal. I hovedstaden i Eritrea bygde man for noen år siden et flott nasjonalstatistisk kontor, men innenfor står bygningen helt tom. Her kan ikke vaktene gjøre annet enn å henvise til UNDP, FNs kontor i landet, dersom noen ønsker opplysninger om Eritrea.

Sivilsamfunnet

Sivilsamfunnet er den delen av et samfunn som ligger utenom statsmakten. Det kan være foreninger, kirker og lokalsamfunnet. I et fungerende sivilsamfunn har menneskene tillit til hverandre og mange problemer kan løses allerede der. I Afrika er sivilsamfunnet blitt svekket under forsøket på å oppbygge en moderne stat. Da befolkningen i fellesskap kjempet mot de hvite kolonistene var sivilsamfunnet mye sterkere.

Den lokale høvdingen finnes fortsatt, men han har mistet innflytelse til mer velutdannede embetsmenn som statsstyret har ansatt. Det frie markedet med kjøp og salg av varer har fremmet individualiseringen i motsetning til tidligere, hvor bøndene i landsbyen hjalp hverandre. I enkelte kirkesamfunn og muslimske brorskap ser det imidlertid ut som man har hell med å bygge sterkere fellesskap.

Ekstra ille ser det ut i landene med store naturrikdommer. I disse landene er lederne ofte korrupte og kaster pengene bort på importerte luksusvarer og ønsket om å te seg som en "stor mann".

I 2003 kom det frem at amerikanske oljeselskaper hadde overført mer enn 1,5 milliarder kroner til den tidligere presidenten i Ekvatorial-Guinea, Obiang, sin konto i Washington.

Det antas at rike afrikanere fra 1970 til 2008 førte 1800 milliarder dollar ut av kontinentet på ulovlig vis. Det betyr mer enn 50 milliarder dollar hvert år, noe som tilsvarer hele u-landsbistanden til Afrika.

Verre er det imidlertid om politiske aktiviteter er direkte forbudt, og slik er det i mange land. Eritrea kalles blant annet for Afrikas Nord-Korea siden enhver opposisjon til den enevelde presidenten er forbudt. Journalister og opposisjonspolitikere blir fengslet og regjeringen tillater ikke at folk reiser ut av landet uten særlig tillatelse. Dersom noen illegalt forsøker å krysse grensen til Sudan har grensepolitiet ordre om å skyte.

I demokratiske land finnes som regel uavhengige domstoler som man kan klage til dersom man blir forfulgt av politiet eller andre myndigheter. I Afrika blir dommerne som regel utpekt av presidenten, og er derfor meget sjeldent uavhengige. Forsvarere og anklagere kan ofte snakke engelsk eller fransk, et språk som mange av innbyggerne ikke forstår.

Istedenfor å gå til domstolene velger mange afrikanere å kontakte lokale meglere, eller høvdingen, for å få løst ekteskapssaker, eiendomstvister og lignende spørsmål. Det kan man muligens rynke på nesen av i den vestlige verden, men det er like fullt en del av det afrikanske sivilsamfunnet.

Menneskerettigheter

I 1948 vedtok FNs generalforsamling "Verdenserklæringen om menneskerettigheter". Ethvert menneske i verden har rett til å ytre seg og ha sin egen religion. Man har altså rett til å gå på skole eller ha en jobb og det skal ikke forskjellbehandles mellom kjønn eller raser. Alle er like for loven og all form for tortur er forbudt. Det er statens oppgave å sikre at disse rettighetene overholdes. Du kan se alle rettighetene på FNs hjemmeside.

Staten skal selvfølgelig også ha orden på sine egne saker. God regjeringsførsel ("good governance") betyr at staten skal opprette uavhengige domstoler, ha kontroll med statlige inntekter og utgifter og den skal bekjempe korrupsjon og bestikkelser. Mange internasjonale hjelpeorganisasjoner har begynt å sette krav om god regjeringsførsel og menneskerettigheter for å yte bistand til landet.

Mange afrikanske regjeringer er likevel kritiske, både overfor god regjeringsførsel og menneskerettigheter, og betrakter disse som et vestlig påfunn, upassende i den afrikanske kulturen. Dette synspunktet får de støtte for hos Russland og Kina. I Afrika anses det rett og rimelig å ta hensyn til familien og venner når man har vunnet et valg. Selvfølgelig skal de nærmeste ansettes i gode stillinger eller få kontrakter på offentlige byggerier, alt annet blir vurdert som uhøflig. Det er heller ikke slik at den afrikanske kulturen sidestiller menn og kvinner. Kvinnen skal først og fremst lyde mannen, og det er han som treffer familiens viktige beslutninger.

"De afrikanske landenes syn på menneskerettighetene ligner det kinesiske", sa en kinesisk ambassadør i Afrika. "Jeg tror det er opp til den afrikanske befolkningen på egen hånd å innføre demokrati og god regjeringsførsel i deres egne land. Vår visjon er ikke å eksportere ideologi."

Humanitær intervensjon

I FNs grunnlov, FN-pakten, står det at verken FN eller andre stater kan blande seg i en stats indre anliggender. Men hva så hvis et land overtredet menneskerettighetene?

Det finnes ikke noe entydig svar på spørsmålet, men det står i FN-pakten at FNs Sikkerhetsråd kan tillate FN eller medlemsstater å gripe inn hvis Rådet mener at en stat er i ferd med å begå folkemord på eksempelvis etniske minoriteter, og dermed setter freden i fare.

Et slikt inngrep kalles en "humanitær intervensjon" og betyr at en eller flere stater, ved hjelp av væpnet makt, forsøker å forhindre grove og omfattende krenkelser av menneskerettighetene.

FN har intervenert i mange av de svake afrikanske statene i løpet av de senere år, og for øyeblikket har FN utstasjonert tropper i syv afrikanske land. FN gjør mye ut av at landene skal akseptere FN-troppene, men ofte er disse troppene satt inn i land hvor regjeringen har vært så svak at den ikke har kontroll over landet. Dersom et land overfaller nabolandet, eller hvis en diktator begår massedrap, kan FN beslutte å rykke inn i landet uten å ha fått lov (se ovenfor).

FN forsøker ikke kun å skille de stridende partene, men hjelper også med å etablere demokratiske organisasjoner.

Norge bidrar, sammen med andre land, med utviklingsbistand til afrikanske land for å få gang i utviklingen. Vi er imidlertid mest interessert i å hjelpe de landene som overholder menneskerettighetene og følger et demokratisk styresett.

Denne holdningen kan imidlertid føre til at man ikke hjelper de aller fattigste landene, som kun mottar nødhjelp fra organisasjoner som Røde Kors og Kirkens Nødhjelp. I de siste årene har støtten likevel økt, også til de såkalte "skrøpelige statene".

Et annet argument mot å kreve at demokratiet og menneskerettighetene overholdes er at det mangler en tydelig sammenheng mellom det å oppføre seg ordentlig og ha økonomisk vekst. Det er heller ingen sikkerhet for at den økonomiske veksten kommer hele befolkningen til gode. Udemokratiske land kan ha like stor vekst som u-land med demokrati, og noen av landene som klarer seg best økonomisk har en høy sosial ulikhet. For eksempel lever 47 % av befolkningen i det afrikanske "mirakellandet", Botswana, under fattigdomsgrensen på \$1,25 om dagen.

Man kan finne mer informasjon om velferden i verdens land i FN-rapporten "Human Development Report" som utgis hvert år. I denne finnes en "Human Development Index" som rangerer alle land i verden, og man kan her se hvordan de afrikanske landene klarer seg. De nederste 15 landene på indeksen er alle afrikanske, men man skal også huske på at det finnes store forskjeller, også de afrikanske landene i mellom.

PRESIDENT FOR A DAY

© 2014 SERIOUS GAMES INTERACTIVE APS
ALL RIGHTS RESERVED